

СТАНОВИЩЕ
за дисертационен труд

МЕСТА НА ИСТИНАТА В ПОЛЕТО НА ПСИХОАНАЛИЗАТА
представен за защита с цел да се получи образователната и научна степен ДОКТОР
по професионално направление 2.3. *Философия (Съвременна философия)*

Докторант: Валентин Калинов
Написал становището: доц. д-р Диана Циркова

Трудът е в обем от 400 страници и изпълнява всички изисквания за подобен вид научна разработка. Състои се от въведение, три части и постскриптим. Използвани са 157 литературни източници на български, английски, немски, френски и италиански език. Те са представени в две групи: първични източници, група, която включва използваните произведения на Зигмунд Фройд и вторични източници, които обединяват останалите използвани автори. Представен е списък на свързаните с дисертацията публикации, както и списък на всички публикации на докторанта.

Дисертацията е посветена на теоретично изследване върху местата на истината в полето на психоанализата. Изложението е поставено в границите на онтологията, на равнището на съществуването, на зараждането и ставането на субекта, на неговата истина като част от човешката съдба. Авторът дефинира понятието „поле на психоанализата“ като едно конкретно пространство на опита и обосновава своята изследователска цел да анализира „местата“, а не мястото на истината. Местата, в които субектът на желанието и на несъзнаваното пребивава по пътя на собствената си история, са винаги белязана от присъствието на един Друг. Движенията на истината в това поле, се идентифицира чрез основните му ориентири: функцията на разказването, структурата на разказа, конституцията на желанието, оперирането на смисъла или липсата на смисъл в лапсуса, погрешното действие, симптома.

Предметното мислене, концептуално-метафорологичния подход, стратегията на „симптомалното четене“ са методите, които дават възможност на автора да следва своята цел. Несъзнаваното не се мисли като привилегирования обект на психоанализата, а като операторът, който регулира психоаналитичния дискурс и изчезването на концептуалните образувания от хоризонта на мисленето.

Още във въведението авторът посочва основните места на истината в полето на психоанализата:

- Истината служи за едно сътворение, в създаването на ново пространство на възможности. Тя е изначално название на човешката свобода.
- Истината е част от преживяването, тя е определена от неговите граници и получава екзистенциална стойност. Тя е постоянен елемент от структурата на субекта.
- Отпадането от истината или пренебрегването на истината за сметка на един живот в илюзии е причина за страданието на субекта.
- Истината е незаменима и болезнена. Тя говори там, където е най-малко очаквана - където се страда.

- Истината е несводима до рационализацията и интелектуалното познание
- Истината трудно може да бъде дефинирана в аналитичния текст и процес. Това дефинира и задачата на настоящия текст: като какво, как и защо истината може да бъде на разположение в анализа – един въпрос, който ще прокара радикална граница през самото аналитично мислене.

Истината е проследена като *genesis* на един разлом между битие и съзнание. В тази част са проследени кризите на истината, които бележат пътя на Фройд – отказът от теорията за реалното съблазняване, откриването на преноса, субверсията на аза, въпросът за края на анализа. Тези четири опасности, оголвания, „епистемологични руптури“, децентрации, центробежни движения – моменти на слабост, на поглъщаща празнота и едновременно с това присъщото им опорно движение на свобода позволяват локалното присъствие на истината

Истината е разтълкувана като *methodos* на една субективация. Този въпрос е свързан с онези места в аналитичния опит, където се образува и преобразува самия субект на несъзнаваното. Разработена е понятийната двойка „място-поле“ в контекста на аналитичната рамка. Последователно са разгледани и анализирани няколко от централните места на истината в психоаналитичното поле:

- Желанието като опосредстващо връзката с реалността и външните инстанции, които препрограмират това опосредстване. Желанието и връзката му с раждането на детето, превръщането на детето от обект в субект на желанието, от запълващо липсата на другия в присвояващо си празната позиция на нечие желание.

- Нонсенсът осъществява връзката между истината и анализа, посредством скрития смисъл от несъзнаваното и неговия „превод“ на езика на съзнанието по време на аналитичния процес

- Единствено психоанализата дава истинско място на призраците, призовавайки ги в аналитичната сесия да напуснат своите тайни места и превръщайки ги в място на истината. Анализата има търпението да чуе това, което имат да кажат и да търси в какво се изразява техния „анонимен принос“.

- Истината като разказ в аналитичното поле. Тук авторът посочва наративния обрат, който вече съществува в психоанализата. Сега тя е призвана да разкрива скрити потенциали, нови заложби и възможности чрез личното разказване. Това е една психотерапия в американски стил, която дава илюзия за пълнота на собствения наратив и привидно спокойствие пред лицето на смъртта.

Истината като *telos* налага да се мисли върху взаимовръзката на двете времена – времето на истината и времето на анализа в пространството на субекта. В тази част е поставен въпросът за етиката на психоанализата. Етика, разграничена от сферата на моралното в тесния му смисъл на система от изисквания, забрани, преценки и принуди, които се свързват с функционирането на свръхзаза. Става дума за една основополагаща етика на радикалната отговорност на човешкото същество да носи отговорност не само за това, което му се е случило и което го е причинило, но и за онова, което тепърва ще му се случва: отговорен като човек „за всичко и отговорен *пред всички*“.

В докторския труд могат да бъдат отбелязани следните приносни моменти:

- Оспорват се наложени културни и мисловни клишета за психоанализата като изцяло детерминистична концепция за човешкото, с фокус върху миналото на човека и по-специално върху неговото детство. Изложението показва, че същинската тема, която се разработва в полето на психоанализата е темата за възможностите, които конституират свободата на субекта да разкъса стигмата на собственото си страдание и да стане друг.

- Предложеният труд отправя предизвикателство към пиедестала на клиниката в психоанализата, който има тенденцията да затваря клиничната работа в „знанието“ и логическото свързване на прости набори от клинични знаци в историята на пациента. Авторът въвежда две паралелни линии, чрез които може да бъде мислена клиничната работа: нишката на възможното, неразпоредимото и нишката на необходимото - на съдбата, обречеността и смъртта.

- Изследването на местата на истината в полето на психоанализата, засяга два изключително актуални концепта за съвременния свят: концептът за *Nebenmensch* на Фройд и концептът за Другия на Лакан. Посочена е фундаменталната разлика между психоанализата и другите психотерапевтични подходи: „Психоанализата идва с убеждението, че има смисъл да се борим само за свят, който освен наш свят, е също така и нечий друг; за свят отвъд нарцисизма и отвъд заблудите на егото, в който съществува някой друг, и в който съществуването на този друг е нашето най-неутолимо желание, най-непоносимата ни болка и пределната ни истина.“

Мнението ми за представения дисертационен труд е изцяло позитивно и въз основа на високите оценки, които дадох за научните приноси, представени в дисертацията, предлагам на Валентин Калинов ДА СЕ ДАДЕ образователната и научна степен ДОКТОР. Призовавам и останалите членове на Научното жури да гласуват за това предложение.

01. 10. 2019
Циркова

Рецензент: Доц. д-р Диана